DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 25 oktober 2011 *

I de förenade målen C-509/09 och C-161/10,

angående två beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, från Bundesgerichtshof (Tyskland) (C-509/09) och Tribunal de grande instance de Paris (Frankrike) (C-161/10), av den 10 november 2009 respektive den 29 mars 2010 som inkom till domstolen den 9 december 2009 respektive den 6 april 2010, i målen

eDate Advertising GmbH

mot

X,

och

Olivier Martinez,

* Rättegångsspråk: tyska och franska.

Robert Martinez

mot

MGN Limited,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, U. Lõhmus och M. Safjan (referent) samt domarna E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen och T. von Danwitz,

generaladvokat: P. Cruz Villalón,
justitiesekreterare: handläggaren B. Fülöp,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 14 december 2010,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— eDate Advertising GmbH, genom H. Graupner och M. Dörre, Rechtsanwälte,

— X, genom A. Stopp, Rechtsanwalt,

— MGN Limited, genom C. Bigot, avocat,

— Tysklands regering, genom J. Möller och J. Kemper, båda i egenskap av ombud,

— Frankrikes regering, genom G. de Bergues och B. Beaupère-Manokha, båda i egenskap av ombud,

— Danmarks regering, genom C. Vang, i egenskap av ombud,

— Greklands regering, genom S. Chala, i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom W. Ferrante, i egenskap av ombud,

— Luxemburgs regering, genom C. Schiltz, i egenskap av ombud,

— Österrikes regering, genom C. Pesendorfer och E. Riedl, båda i egenskap av ombud,

— Förenade kungarikets regering, genom F. Penlington, i egenskap av ombud, biträdd av J. Stratford, QC,

— Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin, i egenskap av ombud,

och efter att den 29 mars 2011 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 5.3 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1) (nedan kallad förordningen) och artikel 3.1 och 3.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (”Direktiv om elektronisk handel”) (EGT L 178, s. 1) (nedan kallat direktivet).

2 Den ena begäran har framställts i ett mål mellan X och bolaget eDate Advertising GmbH (nedan kallat eDate Advertising) och den andra i ett mål mellan Olivier och Robert Martinez och bolaget MGN Limited (nedan kallat MGN). Målen rör bolagens civilrättsliga ansvar avseende information och foton som publicerats på internet.

Tillämpliga bestämmelser

Förordningen

3 I skäl 11 i förordningen anges följande:

”Behörighetsbestämmelserna måste uppfylla kravet på förutsebarhet och bygga på den allmänna principen om svarandens hemvist, och det måste alltid kunna gå att bestämma vilken domstol som är behörig utifrån denna princip, utom i vissa bestämda fall när tvistens art eller hänsynen till partsautonomin gör det berättigat att använda någon annan anknytning. I fråga om juridiska personer bör hemvisten definieras autonomt så att de gemensamma reglerna blir klara och behörighetskonflikter kan undvikas.”

4 I artikel 2.1, som återfinns i avsnitt 1, benämnt ”Allmänna bestämmelser”, i förordningens andra kapitel (”Domstols behörighet”), anges följande:

”Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.”

5 I artikel 3.1 i förordningen anges följande:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat får väckas vid domstol i en annan medlemsstat endast med stöd av bestämmelserna i avsnitten 2–7 i detta kapitel.”

6 I artikel 5.3, som återfinns i avsnitt 2, benämnt ”Särskilda behörighetsregler”, i förordningens andra kapitel, anges följande:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat kan väckas i en annan medlemsstat

…

3. om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa”.

Direktivet

7 I fjärde meningen i skäl 22 i direktivet anges följande:

”För att friheten att tillhandahålla tjänster och rättssäkerheten för leverantörer och mottagare av tjänster verkligen skall tryggas bör informationssamhällets tjänster i princip vara underkastade rätten i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad.”

8 I skäl 23 i direktivet anges följande:

”Detta direktiv syftar inte till att införa några nya regler inom internationell privaträtt avseende lagval och berör inte heller domstolars behörighet. Bestämmelser om tillämplig lag som utpekas enligt regler i internationell privaträtt får inte begränsa friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster enligt vad som föreskrivs i detta direktiv.”

9 I skäl 25 i direktivet anges följande:

”Nationella domstolar, även tvistemålsdomstolar, som behandlar privaträttsliga tvister får på i detta direktiv fastställda villkor vidta åtgärder som innebär undantag från friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster.”

10 Enligt artikel 1.1 i direktivet är ”[s]yftet med detta direktiv … att bidra till att den inre marknaden fungerar väl genom att säkerställa den fria rörligheten för informationssamhällets tjänster mellan medlemsstaterna”.

11 I artikel 1.4 i direktivet anges följande:

”Genom detta direktiv införs inte några nya regler om internationell privaträtt, och inte heller berörs domstolars behörighet.”

12 Artikel 2 h i har följande lydelse:

”Det samordnade området gäller de krav som tjänsteleverantören måste uppfylla när det gäller:

— startande av verksamhet som gäller någon av informationssamhällets tjänster, såsom krav i fråga om behörighet, tillstånd eller anmälningar,

— utövande av verksamhet som gäller någon av informationssamhällets tjänster, såsom krav i fråga om tjänsteleverantörens beteende, kvaliteten på eller innehållet i tjänster, inbegripet sådana krav som är tillämpliga på reklam och avtal, eller krav som gäller tjänsteleverantörens ansvar.”

13 I artikel 3.1 och 3.2 i direktivet anges följande:

”1. Varje medlemsstat skall se till att de av informationssamhällets tjänster som en på dess territorium etablerad tjänsteleverantör tillhandahåller överensstämmer med de nationella bestämmelser som är tillämpliga i denna medlemsstat och som omfattas av det samordnade området.

2. Medlemsstaterna får inte av skäl som omfattas av det samordnade området begränsa den fria rörligheten för de av informationssamhällets tjänster som har ursprung i en annan medlemsstat.”

14 I artikel 3.4 i direktivet anges de villkor som måste vara uppfyllda för att medlemsstaterna ska få vidta åtgärder för undantag från punkt 2 när det gäller någon av informationssamhällets tjänster.

Målen vid de nationella domstolarna och tolkningsfrågorna

Mål C-509/09

15 X, som är bosatt i Tyskland, dömdes år 1993 av en tysk domstol tillsammans med sin bror till livstids fängelse för mordet på en känd skådespelare. I januari 2008 blev han villkorligt frigiven.

16 eDate Advertising, som är etablerat i Österrike, driver under adressen www.rainbow.at en internetportal. Under rubriken Info-News tillhandahöll bolaget fram till den 18 juni 2007 på sidorna för gamla nyheter ett meddelande för läsning som var daterat den 23 augusti 1999. I meddelandet namngavs X och dennes bror, och det uppgavs att de båda hade överklagat den fällande domen till Bundesverfassungsgericht (den federala konstitutionsdomstolen) i Karlsruhe (Tyskland). Utöver en kortfattad beskrivning av gärningen, som begicks år 1990, citerades advokaten som de båda dömda anlitade, och det uppgavs att advokaten bekräftade att de ville bevisa att flera av åklagarsidans huvudvittnen inte hade talat sanning under processen.

17 X krävde att eDate Advertising skulle upphöra med rapporteringen och förklara sig vara skyldigt att upphöra med denna. eDate Advertising besvarade inte brevet, men tog den 18 juni 2007 bort det ifrågasatta meddelandet från sin webbplats.

18 Genom sin talan vid de tyska domstolarna krävde X att eDate Advertising skulle åläggas att sluta rapportera om honom med uppgift om hans fullständiga namn i samband med gärningen. eDate Advertising invände framför allt mot de tyska domstolarnas

internationella behörighet. Talan bifölls i första och andra instans. eDate Advertising gjorde vid Bundesgerichtshof alltjämt gällande att talan skulle avvisas.

19 Bundesgerichtshof påpekar att bedömningen av överklagandet beror på frågan huruvida underinstanserna gjorde rätt i att anse sig vara internationellt behöriga att ta upp tvisten till prövning enligt artikel 5.3 i förordningen.

20 Även om det konstateras att tyska domstolar är internationellt behöriga, ställer sig frågan huruvida tysk eller österrikisk rätt ska tillämpas. Svaret på denna fråga beror på tolkningen av artikel 3.1 och 3.2 i direktivet.

21 Enligt en uppfattning kan principen om ursprungsland vara ett korrektiv avseende materiell rätt. Enligt denna uppfattning kan utgången i sak, som föreskrivs i den rätt som enligt lagvalsreglerna i domstolslandet förklarats vara tillämplig, modifieras och begränsas till de mindre stränga kraven i ursprungslandets rätt. Enligt denna tolkning påverkar inte principen om ursprungsland de nationella lagvalsreglerna i domstolslandet och är – liksom de grundläggande friheterna i EG-fördraget – endast tillämplig inom ramen för en konkret jämförelse av hur förmånliga de materiella reglerna är.

22 Enligt en annan uppfattning upprättas i artikel 3 i direktivet en allmän lagvalsprincip som innebär att endast den rätt som gäller i ursprungslandet ska tillämpas och att de nationella lagvalsbestämmelserna inte ska tillämpas.

23 Bundesgerichtshof påpekar att om man ser principen om ursprungsland som ett hinder för tillämpning av materiell rätt, ska tysk internationell privaträtt tillämpas

och det ifrågasatta avgörandet upphävas och talan slutgiltigt avvisas, eftersom X:s yrkande om förbudsföreläggande inte kan bifallas enligt tysk rätt. Om man däremot ser principen om ursprungsland som en lagvalsregel, ska X:s ansökan om förbudsföreläggande bedömas enligt österrikisk rätt.

24 Mot denna bakgrund beslutade Bundesgerichtshof att vilandeförklara målet och att ställa följande frågor till domstolen:

”1) Ska uttrycket ’ort där skadan … kan inträffa’ i artikel 5.3 i [förordningen], i samband med (risk för) kränkningar av personlighetsskyddet genom innehållet på en webbplats på internet, tolkas så,

att den berörda personen kan ansöka om förbudsföreläggande mot ägaren till webbplatsen också vid domstolarna i alla medlemsstater där webbplatsen är tillgänglig, oberoende av i vilken medlemsstat ägaren är etablerad,

eller

krävs det, för att domstolarna i en medlemsstat där ägaren till webbplatsen inte är etablerad ska vara behöriga, att det omtvistade innehållet eller webbplatsen har särskild anknytning till domstolslandet (inomstatligt samband), utöver att åtkomst till webbplatsen är tekniskt möjlig?

2) Om ett sådant särskilt inomstatligt samband är nödvändigt:

Enligt vilka kriterier avgörs detta samband?

Kommer sambandet an på huruvida den webbplats som berörs av förbudsföreläggandet, i enlighet med vad ägaren har bestämt, vänder sig (även) till internetanvändare i domstolslandet, eller är det tillräckligt att den information som finns tillgänglig på webbplatsen objektivt sett har anknytning till domstolslandet i den meningen att en konflikt mellan motstridiga intressen – sökandens intresse av att hans personlighetsskydd respekteras och ägarens intresse av att utforma sin webbplats och av att sprida information – faktiskt kan ha uppstått eller kan uppstå i domstolslandet, beroende på omständigheterna i det konkreta fallet, särskilt på grund av den ifrågasatta webbplatsens innehåll?

Är antalet besök från domstolslandet på den ifrågasatta webbplatsen avgörande för att fastställa ett särskilt inomstatligt samband?

3) För det fall att det inte krävs något särskilt inomstatligt samband för att domstolarna ska vara behöriga, eller om det för att anta att ett sådant samband finns är tillräckligt att den omtvistade informationen objektivt sett har anknytning till domstolslandet i den meningen att en konflikt mellan motstridiga intressen i domstolslandet, beroende på omständigheterna i det konkreta fallet, särskilt på grund av den ifrågasatta webbplatsens innehåll, faktiskt kan ha uppstått eller kan uppstå i domstolslandet, och det för att anta att det finns ett särskilt inomstatligt samband inte förutsätts att ett minsta antal besök från domstolslandet på den ifrågasatta webbplatsen konstateras:

Ska artikel 3.1 och 3.2 i [direktivet] tolkas så,

att dessa bestämmelser ska anses vara lagvalsregler i den meningen att de också för det civilrättsliga området föreskriver att endast den rätt som gäller i ursprungslandet ska tillämpas och ha företräde framför de nationella lagvalsreglerna,

eller

är dessa bestämmelser ett korrektiv avseende materiell rätt genom vilken den rätt som har förklarats vara tillämplig enligt de nationella lagvalsreglerna modifieras till innehållet och begränsas till ursprungslandets krav?

Om artikel 3.1 och 3.2 i direktivet … är lagvalsregler:

Föreskrivs då enligt de nämnda bestämmelserna att enbart gällande materiell rätt i ursprungslandet ska tillämpas eller att också de i ursprungslandet gällande lagvalsreglerna ska tillämpas med konsekvensen att ursprungslandets rätt kan hänvisa till att destinationslandets rätt ska tillämpas?"

Mål C-161/10

25 Vid Tribunal de grande instance de Paris gjorde den franske skådespelaren Olivier Martinez och hans far Robert Martinez gällande att deras rätt till skydd för privatlivet och Olivier Martinez rätt till sin egen bild hade kränkts. Dessa kränkningar skedde genom att en text på engelska, daterad den 3 februari 2008, med rubriken "Kylie Minogue är tillsammans med Olivier Martinez igen"* och med detaljer om deras möte, lades ut på webbplatsen www.sundaymirror.co.uk. [*Svensk översättning från den franska översättningen. Övers. anm.]

26 Med stöd av artikel 9 i den franska civillagen (code civil), som föreskriver att ”var och en har rätt till skydd för sitt privatliv”, väcktes en talan mot MGN, som är ett bolag bildat enligt engelsk rätt och som är utgivare av den brittiska tidningen *Sunday Mirrors* webbplats. Bolaget gjorde gällande att Tribunal de grande instance de Paris saknade behörighet att pröva målet. Som grund för invändningen om rättegångshinder åberopades avsaknaden av tillräcklig anknytning mellan den omtvistade publiceringen på internet och den påstådda skadan i Frankrike. Kärandena ansåg däremot att någon sådan anknytning inte krävdes, och att det i vart fall fanns en sådan anknytning.

27 Den hänskjutande domstolen anför att en skadevållande handling som sker på internet endast kan anses ha ägt rum i en medlemsstat om det finns ett tillräckligt, väsentligt eller betydelsefullt anknytningsmoment till den medlemsstaten.

28 Den hänskjutande domstolen gör bedömningen att svaret på frågan huruvida en domstol i en medlemsstat är behörig avseende en kränkning av personlighetsskyddet på internet från en webbplats som ges ut av en person med hemvist i en annan medlemsstat och som huvudsakligen är riktad mot allmänheten i den andra medlemsstaten, inte klart framgår av lydelsen av artikel 2 och artikel 5.3 i förordningen.

29 Mot denna bakgrund beslutade Tribunal de grande instance de Paris att vilandeförklara målet och att ställa följande fråga till domstolen:

”Ska artikel 2 och artikel 5.3 i [förordningen] tolkas så, att de ger en domstol i en medlemsstat behörighet att avgöra ett mål i vilket talan grundar sig på att någons personlighetsskydd har kränkts, när kränkningen orsakats av uppgifter och/eller fotografier som lagts ut på en webbplats som redigeras i en annan medlemsstat av ett

bolag med hemvist i den medlemsstaten eller i en annan medlemsstat som under alla omständigheter inte är den förstnämnda medlemsstaten

— förutsatt enbart att webbplatsen kan besökas från den förstnämnda medlemsstaten, eller

— endast under förutsättning att det föreligger en tillräcklig, väsentlig eller betydelsefull anknytning mellan skadan och den förstnämnda medlemsstaten?

I detta andra fall, kan anknytningen fastställas på grundval av

— antalet besök på den aktuella webbplatsen från den första medlemsstaten, i absoluta tal eller i förhållande till samtliga besök på webbplatsen,

— det hemvist eller medborgarskap som innehas av den person som hävdar att hans personlighetsskydd kränkts eller av de berörda personerna,

— det språk på vilket uppgifterna tillhandahålls eller andra förhållanden som kan visa vilken avsikt som webbplatsens utgivare hade med att specifikt vända sig till besökare i den förstnämnda medlemsstaten,

— var de faktiska omständigheterna har ägt rum och/eller var de bilder som eventuellt lagts ut på internet har tagits,

— andra kriterier[?]”

30 Domstolens ordförande har, i enlighet med artikel 43 i domstolens rättegångsregler, genom beslut av den 29 oktober 2010 förenat målen C-509/09 och C-161/10 vad gäller det muntliga förfarandet och domen.

Huruvida tolkningsfrågorna kan tas upp till sakprövning

31 Den italienska regeringen anser att de frågor som ställts i mål C-509/09 inte kan tas upp till sakprövning, eftersom de saknar relevans för tvisten vid den nationella domstolen. Ett förbudsföreläggande är en åtgärd för brådskande fall och förutsätter därför att den skadevållande handlingen fortfarande pågår. Det framgår emellertid av redogörelsen för omständigheterna i fallet att den påstådda handlingen inte längre pågick när ansökan om förbudsföreläggande gavs in, eftersom ägaren till webbplatsen redan innan ansökan gavs in hade tagit bort det ifrågasatta innehållet.

32 Domstolen erinrar om att det i det förfarande som har införts enligt artikel 267 FEUF uteslutande ankommer på den nationella domstolen, vid vilken tvisten anhängiggjorts och vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till domstolen. Följaktligen är domstolen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som har ställts avser tolkningen av unionsrätten (se dom av den 17 februari 2011 i mål C-52/09, TeliaSonera Sverige, REU 2011, s. I-527, punkt 15 och där angiven rättspraxis).

33 En begäran från en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller föremålet för talan vid den nationella domstolen, till exempel då frågorna är hypotetiska (se domen i det ovannämnda målet TeliaSonera Sverige, punkt 16).

34 Ansökan om förbudsföreläggande i målet vid den nationella domstolen kan dock inte anses sakna f.öremål på grund av att ägaren till webbplatsen redan innan ansökan gavs in hade tagit bort det ifrågasatta innehållet. Såsom påpekats i punkt 18 i denna dom bifölls nämligen ansökan om förbudsföreläggande i första och andra instans.

35 I vilket fall som helst har EU-domstolen redan konstaterat att det av ordalydelsen i artikel 5.3 i förordningen framgår att det inte krävs att det föreligger någon skada (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 oktober 2002 i mål C-167/00, Henkel, REG 2002, s. I-8111, punkterna 48 och 49). Det följer av detta att en talan som syftar till att en handling som betraktas som otillåten inte ska upprepas omfattas av denna bestämmelse.

36 Begäran om förhandsavgörande kan således tas upp till sakprövning.

Prövning av tolkningsfrågorna

Tolkningen av artikel 5.3 i förordningen

37 De nationella domstolarna har ställt de två första frågorna i mål C-509/09 och den enda frågan i mål C-161/10, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i hur uttrycket ”den ort där skadan inträffade eller kan inträffa”, som används i artikel 5.3 i förordningen, ska tolkas vid en påstådd kränkning av personlighetsskyddet genom innehåll på en webbplats.

38 Innan dessa frågor besvaras erinrar domstolen för det första om att bestämmelserna i förordningen enligt fast rättspraxis ska tolkas självständigt och med hänsyn tagen till förordningens systematik och syften (se, bland annat, dom av den 16 juli 2009 i mål C-189/08, Zuid-Chemie, REG 2009, s. I-6917, punkt 17 och där angiven rättspraxis).

39 För det andra har förordning nr 44/2001 ersatt konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt successiva konventioner om nya medlemsstaters tillträde till denna konvention (nedan kallad Brysselkonventionen), i förhållandena mellan medlemsstaterna. Domstolens tolkning av denna konventions bestämmelser är därför även giltig för bestämmelserna i den ovannämnda förordningen, när dessa kan anses motsvara varandra (domen i det ovannämnda målet Zuid-Chemie, punkt 18).

40 Det framgår av fast rättspraxis att bestämmelsen om särskild behörighet i artikel 5.3 i förordningen, med avsteg från principen att talan ska väckas där svaranden har hemvist, grundas på att det finns ett särskilt nära samband mellan tvisten och domstolen i den ort där skadan inträffade, vilket med hänsyn till intresset av en god rättskipning och ett ändamålsenligt förfarande gör det befogat att denna domstol ges behörighet (se domen i det ovannämnda målet Zuid-Chimie, punkt 24 och där angiven rättspraxis).

41 Domstolen erinrar också om att uttrycket ”den ort där skadan inträffade” avser både den ort där den skadevållande händelsen inträffade och den där skadan uppkom. Dessa båda orter kan utgöra en avgörande anknytning avseende domstols behörighet eftersom var och en av dem, beroende på omständigheterna, kan erbjuda en särskilt användbar indikation såvitt avser bevisningen och organiseringen av processen (dom av den 7 mars 1995 i mål C-68/93, Shevill m.fl., REG 1995, s. I-415, punkterna 20 och 21).

42 När det gäller tillämpningen av dessa två kriterier för anknytning avseende en talan som väcks med syftet att utverka ersättning för en immateriell skada som påstås ha orsakats genom en ärekränkande publikation, har domstolen uttalat att i fråga om ärekränkning genom en tidningsartikel som spritts i flera konventionsstater, kan den drabbade väcka talan om skadestånd mot utgivaren antingen inför domstolarna i den konventionsstat där utgivaren av den ärekränkande publikationen är etablerad, vilka är behöriga att utdöma ersättning för samtliga skador som följer av ärekränkningen, eller inför domstolarna i varje konventionsstat där publikationen spritts och där den drabbade påstår sig ha utsatts för ett angrepp på sitt rykte, vilka är behöriga att pröva enbart de skador som orsakats i respektive domstols stat (se domen i det ovannämnda målet Shevill m.fl., punkt 33).

43 Domstolen har också uttalat att det visserligen är riktigt att det finns nackdelar med att begränsa behörigheten för domstolarna i den stat därifrån innehållet har spritts till att endast omfatta skador som uppkommit i den staten. Domstolen har därvid konstaterat att käranden emellertid alltid har möjlighet att få hela sin talan prövad vid domstolen antingen på den ort där svaranden har hemvist eller på den ort där utgivaren av den ärekränkande publikationen är etablerad (se domen i det ovannämnda målet Shevill m.fl., punkt 32).

44 Såsom generaladvokaten har anfört i punkt 39 i sitt förslag till avgörande kan dessa överväganden också vara tillämpliga på andra medier och kommunikationsbärare och omfatta ett stort antal kränkningar av personlighetsskyddet som beaktas i de olika rättssystemen, exempelvis de kränkningar som X och Olivier och Robert Martinez anser har ägt rum.

45 Såsom både de hänskjutande domstolarna och de flesta parter och intressenter som har yttrat sig vid EU-domstolen har gjort gällande, särskiljer sig emellertid publicering av innehåll på en webbplats från territoriell spridning av t.ex. tryckta medier på så sätt att publiceringen av innehåll på en webbplats i princip riktar sig till en obegränsad publik. Innehållet kan ögonblickligen nås av ett obegränsat antal internetanvändare överallt i världen, helt oberoende av avsändarens avsikter avseende tillgängligheten utanför den medlemsstat där avsändaren är etablerad och utom avsändarens kontroll.

46 Internet minskar således användbarheten av spridningskriteriet, eftersom räckvidden av en spridning av innehåll på internet i princip är obegränsad. Dessutom är det inte alltid möjligt att tekniskt sett kvantifiera denna spridning på ett säkert och tillförlitligt sätt med avseende på en särskild medlemsstat eller att därmed utvärdera skadan som orsakats uteslutande i denna medlemsstat.

47 Svårigheterna med att, när det gäller internet, tillämpa det nämnda skadekriteriet från domen i det ovannämnda målet Shevill m.fl. kontrasterar, såsom generaladvokaten anfört i punkt 56 i sitt förslag till avgörande, med den allvarliga kränkning av personlighetsskyddet som en person riskerar att utsättas för då innehållet som kränker personlighetsskyddet finns tillgängligt överallt i världen.

48 Det finns således skäl att anpassa de anknytningskriterier som det erinrats om i punkt 42 i förevarande dom, på så sätt att den som via internet utsatts för en kränkning av personlighetsskyddet kan väcka talan vid en domstol avseende hela denna skada, beroende på var skadan som orsakats inom Europeiska unionen av den nämnda kränkningen har inträffat. Eftersom inverkan på någons personlighetsskydd av en publicering på internet bäst kan bedömas av domstolen där den skadelidande har sitt centrum för sina intressen, är det i överensstämmelse med syftet god rättskipning (se punkt 40 ovan) att tilldela denna domstol behörighet.

49 Den plats där en person har sitt centrum för sina intressen motsvarar i allmänhet den plats där han eller hon är stadigvarande bosatt. Emellertid kan en person ha sitt centrum för sina intressen även i en medlemsstat där han eller hon inte är stadigvarande bosatt, eftersom andra faktorer såsom utövandet av en yrkesverksamhet kan göra att det föreligger ett särskilt nära samband med denna medlemsstat.

50 Behörigheten för domstolen på den ort där den skadelidande har sitt centrum för sina intressen är förenlig med behörighetsreglernas syfte att uppnå förutsebarhet (se dom av den 12 maj 2011 i mål C-144/10, BVG, REU 2011, s. I-3961, punkt 33). Detta gäller även i förhållande till svaranden, eftersom avsändaren av det kränkande innehållet, vid tidpunkten för publiceringen på internet, kan ha kännedom om var de personer som berörs av innehållet har sitt centrum för sina intressen. Kriteriet om centrum för intressen kan därför anses göra det möjligt för käranden att utan svårighet avgöra vid vilken domstol talan ska väckas och för svaranden att rimligen förutse var talan kan väckas mot honom eller henne (se dom av den 23 april 2009 i mål C-533/07, Falco Privatstiftung och Rabitsch, REG 2009, s. I-3327, punkt 22 och där angiven rättspraxis).

51 I stället för en talan om ersättning för hela skadan, innebär kriteriet i domen i det ovannämnda målet Shevill m.fl. avseende platsen där skadan uppkom att domstolarna i varje medlemsstat på vars territorium det på internet publicerade innehållet är eller har varit tillgängligt är behöriga. Dessa domstolar är endast behöriga avseende de skador som orsakats i den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen.

52 Följaktligen ska de två första frågorna i mål C-509/09 och den enda frågan i mål C-161/10 besvaras på följande sätt. Artikel 5.3 i förordningen ska tolkas på så sätt att vid en påstådd kränkning av personlighetsskyddet genom innehållet på en webbplats, så kan den person som anser sig ha blivit kränkt väcka talan om ersättning för hela skadan antingen vid domstolarna i den medlemsstat där avsändaren av innehållet är etablerad, eller vid domstolarna i den medlemsstat i vilken käranden har sitt centrum för sina intressen. I stället för en talan om ersättning för hela skadan, kan denne även väcka talan vid domstolarna i varje medlemsstat på vars territorium det på internet publicerade innehållet är eller har varit tillgängligt. Dessa domstolar är endast behöriga avseende de skador som orsakats i den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen.

Tolkningen av artikel 3 i direktivet

53 Bundesgerichtshof har ställt sin tredje fråga i mål C-509/09 för att få klarhet i huruvida bestämmelserna i artikel 3.1 och 3.2 i direktivet ska anses vara lagvalsregler i den meningen att de också på det civilrättsliga området för informationssamhällets tjänster föreskriver att endast den rätt som gäller i ursprungslandet ska tillämpas, med företräde framför de nationella lagvalsreglerna, eller om de är ett korrektiv avseende den rätt som har förklarats vara tillämplig enligt de nationella lagvalsreglerna för att modifiera denna rätts innehåll till ursprungslandets krav.

54 Vid tolkningen av dessa bestämmelser ska inte bara deras lydelse beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med det regelverk som de ingår i (se dom av den 19 september 2000 i mål C-156/98, Tyskland mot kommissionen, REG 2000, s. I-6857, punkt 50, av den 7 december 2006 i mål C-306/05, SGAE, REG 2006, s. I-11519, punkt 34, och av den 7 oktober 2010 i mål C-162/09, Lassal, REU 2010, s. I-9217, punkt 49).

55 Artikeldelen i en unionsrättsakt kan härvid inte skiljas från sin motivering och den ska, vid behov, tolkas med beaktande av de skäl som föranledde att rättsakten antogs (dom av den 29 april 2004 i mål C-298/00 P, Italien mot kommissionen, REG 2004, s. I-4087, punkt 97 och där angiven rättspraxis, samt domen i det ovannämnda målet Lassal, punkt 50).

56 Direktivet, som antogs med stöd av artiklarna 47.2 EG, 55 EG och 95 EG, har enligt artikel 1.1 i direktivet syftet att bidra till att den inre marknaden fungerar väl genom att säkerställa den fria rörligheten för informationssamhällets tjänster mellan medlemsstaterna. I skäl 5 i direktivet nämns, som rättsliga hinder för att den inre marknaden ska fungera väl på detta område, skillnader i lagstiftningen samt den rättsliga osäkerheten om vilka nationella bestämmelser som är tillämpliga på dessa tjänster.

57 Vad gäller de flesta aspekter av elektronisk handel syftar direktivet emellertid inte till någon harmonisering av de materiella bestämmelserna, utan det definierar ett ”samordnat område” inom ramen för vilket mekanismen i artikel 3, enligt skäl 24 i direktivet, ska möjliggöra att informationssamhällets tjänster i princip underkastas rätten i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad.

58 I detta avseende bör det för det första påpekas att rätten i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad omfattar det civilrättsliga området. Detta framgår bland annat av skäl 25 i direktivet och av det faktum att det i bilagan till direktivet räknas upp civilrättsliga rättigheter och skyldigheter på vilka mekanismen i artikel 3 inte ska tillämpas. För det andra är tillämpningen av denna mekanism på tjänsteleverantörernas ansvar uttryckligen föreskriven i artikel 2 h i andra strecksatsen i direktivet.

59 Artikel 3.1 och 3.2 i direktivet, jämförd med de ovannämnda bestämmelserna och syftena, ger vid handen att den mekanism som föreskrivs i direktivet också civilrättsligt föreskriver att kraven i gällande materiell rätt i det land där tjänsteleverantören är etablerad ska respekteras. I avsaknad av tvingande harmoniseringsbestämmelser som fattats på unionsnivå är det nämligen endast erkännandet av den tvingande karaktären hos den nationella rätt som lagstiftaren beslutat att tjänsteleverantörerna och deras tjänster ska underkastas som kan garantera att friheten att tillhandahålla nämnda tjänster ges full verkan. Artikel 3.4 i direktivet ger stöd åt en sådan tolkning, eftersom det där anges vilka villkor som måste vara uppfyllda för att medlemsstaterna ska få göra undantag från artikel 3.2. Denna uppräkning får anses vara uttömmande.

60 Vid tolkningen av artikel 3 i direktivet måste emellertid även artikel 1.4 beaktas. Enligt denna bestämmelse införs inte några nya internationellt privaträttsliga lagvalsregler genom direktivet.

61 I detta avseende bör det för det första påpekas att en tolkning av regeln om den inre marknaden i artikel 3.1 i direktivet på så sätt att den leder till tillämpningen av gällande materiell rätt i medlemsstaten där tjänsteleverantören är etablerad inte är avgörande för att den ska betraktas som en internationellt privaträttslig regel. Artikel 3.1 ålägger nämligen i huvudsak medlemsstaterna en skyldighet att se till att de av informationssamhällets tjänster som en på deras territorium etablerad tjänsteleverantör tillhandahåller överensstämmer med de nationella bestämmelser som är tillämpliga i dessa medlemsstater och som omfattas av det samordnade området. Åläggandet av en sådan skyldighet har inte karaktären av en lagvalsregel som är avsedd att avgöra en specifik konflikt mellan flera lagar som kan vara tillämpliga.

62 För det andra föreskrivs i artikel 3.2 i direktivet att medlemsstaterna inte, av skäl som omfattas av det samordnade området, får begränsa den fria rörligheten för de av informationssamhällets tjänster som har ursprung i en annan medlemsstat. Av artikel 1.4 i direktivet, jämförd med skäl 23 i detsamma, framgår däremot att värdmedlemsstaterna i princip är fria att i sin internationella privaträtt peka ut de materiella regler som ska vara tillämpliga, förutsatt att det inte hindrar friheten att tillhandahålla tjänster inom elektronisk handel.

63 Det följer av detta att artikel 3.2 i direktivet inte kräver att bestämmelsen införlivas i form av en specifik lagvalsregel.

64 Bestämmelserna i artikel 3.1 och 3.2 i direktivet ska emellertid tolkas på ett sådant sätt att de garanterar att den samordnande metod som unionslagstiftaren valt verkligen gör det möjligt att säkerställa friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster mellan medlemsstaterna.

65 I detta avseende erinrar domstolen om att den redan har uttalat att tvingande bestämmelser i ett direktiv som är nödvändiga för att målen för den inre marknaden ska uppnås måste kunna tillämpas även om ett avvikande lagval har gjorts (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 november 2000 i mål C-381/98, Ingmar, REG 2000, s. I-9305, punkt 25, och av den 23 mars 2006 i mål C-465/04, Honyvem Informazioni Commerciali, REG 2006, s. I-2879, punkt 23).

66 När det emellertid gäller den mekanism som föreskrivs i artikel 3 i direktivet bör det konstateras att det faktum att tjänster inom elektronisk handel underkastas regelverket i den medlemsstat där tjänsteleverantörerna är etablerade enligt artikel 3.1 inte fullt ut säkerställer den fria rörligheten för dessa tjänster, om tjänsteleverantörerna, när allt kommer omkring, i värdmedlemsstaten måste respektera krav som är strängare än de som de är underkastade i den medlemsstat där de är etablerade.

67 Det följer av detta att artikel 3 i direktivet, med förbehåll för de undantag som är tillåtna enligt villkoren i artikel 3.4 i detsamma, utgör hinder för att leverantören av en tjänst inom elektronisk handel underkastas krav som är strängare än de som föreskrivs i gällande materiell rätt i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad.

68 Följaktligen ska den tredje frågan i mål C-509/09 besvaras på följande sätt. Artikel 3 i direktivet ska tolkas på så sätt att den inte kräver att bestämmelsen införlivas i form av en specifik lagvalsregel. När det emellertid gäller det samordnade området ska medlemsstaterna, med förbehåll för de undantag som är tillåtna enligt villkoren i artikel 3.4 i direktivet, säkerställa att en leverantör av en tjänst inom elektronisk handel inte underkastas krav som är strängare än de som föreskrivs i tillämplig materiell rätt i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad.

Rättegångskostnader

69 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målen vid de nationella domstolarna utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på de nationella domstolarna att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

1) Artikel 5.3 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas på så sätt att vid en påstådd kränkning av personlighetsskyddet genom innehållet på en webbplats, så kan den person som anser sig ha blivit kränkt väcka talan om ersättning för hela skadan antingen vid domstolarna i den medlemsstat där avsändaren av innehållet är etablerad, eller vid domstolarna i den medlemsstat i vilken käranden har sitt centrum för sina intressen. I stället för en talan om ersättning för hela skadan, kan denne även väcka talan vid domstolarna i varje medlemsstat på vars territorium det på internet publicerade innehållet är eller har varit tillgängligt. Dessa domstolar är endast behöriga avseende de skador som orsakats i den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen.

2) Artikel 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (”Direktiv om elektronisk handel”) ska tolkas på så sätt att den inte kräver att bestämmelsen införlivas i form av en specifik lagvalsregel. När det emellertid gäller det samordnade området ska medlemsstaterna, med förbehåll för de undantag som

är tillåtna enligt villkoren i artikel 3.4 i direktiv 2000/31, säkerställa att en leverantör av en tjänst inom elektronisk handel inte underkastas krav som är strängare än de som föreskrivs i tillämplig materiell rätt i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad.

Underskrifter